

аналізу пропонуємо, застосувавши формулу:

$$G\text{Igal}_a = \sum_{i=1}^n F_a \cdot r_a \quad (1.10)$$

де $G\text{Igal}_a$ - груповий індекс оцінки виду економічної діяльності за аналітичними факторами;

$\sum_{i=1}^n F_a$ - сума оцінок аналітичних факторів;

r_a - вага аналітичних факторів [2].

Таким чином, формула визначення загальної умовної оцінки виду економічної діяльності буде мати наступний вигляд:

$$G\text{Igal} = G\text{Igal}_{\text{num}} + G\text{Igal}_a \quad (1.11)$$

де $G\text{Igal}$ - груповий індекс оцінки виду економічної діяльності;

$G\text{Igal}_{\text{num}}$ - груповий індекс оцінки виду економічної діяльності за числовими факторами;

$G\text{Igal}_a$ - груповий індекс оцінки виду економічної діяльності за аналітичними факторами [2].

При цьому, в залежності відзначення групового індексу оцінки виду економічної діяльності (від 0 до 2; від 2 до 4 і більше 4) визначається

зовнішнє оточення підприємства – позичальника та тип виду економічної діяльності з точки зору реалізації інвестиційного проекту та впливу на кредитоспроможність, такий як: „ непривабливий вид економічної діяльності”; „ умовно привабливий вид економічної діяльності ” та

„ привабливий вид економічної діяльності ”, відповідно.

Висновки. Звичайно, галузевий аналіз не обмежується оцінкою лише зазначених факторів, проте нами в концепції оцінки пропонується розглядати ті основні з них, інформація щодо яких є прийнятно доступною для банківських аналітиків і не вимагає залучення сторонніх експертів. Ряд факторів, що запропоновані авторами для оцінки фундаментального аналізу, маркетингу, стратегічного менеджменту є більш цікавими для менеджерів самих підприємств як такі, що безпосередньо та істотно впливають на процес прийняття стратегічних рішень, відіграють визначальну роль в процесах інвестування тощо.

Таким чином, за результатами поєднання даних оцінки галузевого аналізу можна визначити стан середовища оточення позичальника.

Список використаної літератури:

1. Гольштейн Г.Я. Стратегический менеджмент [Електронний ресурс] / Г.Я. Гольштейн - Режим доступу: <http://www.aup.ru/books/m24/5.htm>
2. Єфимова М.Р. Общая теория статистики [Текст]: Учебник. / М.Р. Єфимова, О.В. Петрова, В.Н. Румянцев. – М.: ИНФРА-М. - 1998. – С. 416-434.
3. Науменкова С. Оцінка впливу галузевої приналежності на рівень перспективної платоспроможності позичальника [Текст] / С. Науменкова // Вісник НБУ. – 2005. - №7(113). - С.14-21.
4. Эксперт, №13 (368) від 07.04.2003 [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.expert.ru/expert/ratings/banki/03-13-68/banks2b.htm>

В статье определена роль и необходимость анализа внешней среды банковского учреждения, рассмотрены методики оценки кредитоспособности, используемые банками, обоснована целесообразность использования показателей отраслевого анализа при оценке внешней среды заемщиков банков.

In this paper the role and the need to analyze the external environment of the banking institution, examined methods of credit rating used by banks feasibility of using performance industry analysis in evaluating environmental bank borrowers.

Дата надходження до редакції: 1.05.2013

Рецензент: д.е.н., доцент Славкова О.П.

УДК 336.2

СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВІДНОСИН РОЗПОДІЛУ У ФОРМІ ПОДАТКІВ

О.А. Кушніренко, аспірант*, ВП НУБіП України "Ніжинський агротехнічний інститут"

*Науковий керівник- д.е.н., проф. Кірейцев Г.Г.

У статті наведено аналіз норм Податкового кодексу України, на основі якого з'ясовано стан та місце податкового обліку в системі оподаткування України. Обґрунтовано пріоритет бухгалтерського обліку в системі побудови його взаємовідносин з обліком для цілей оподаткування. Доведено необхідність та окреслено шляхи гармонізації бухгалтерського обліку та обліку відносин розподілу у формі податків. Проаналізовано поняття податкового обліку та запропоновано визначити його як окрему норму законодавства, у зв'язку з чим наведено пропозиції щодо внесення відповідних змін до положень ПКУ.

Ключові слова: Податковий кодекс України, бухгалтерський облік, податки

Постановка проблеми. Сьогодні ні в кого не викликає сумніву той факт, що розвиток ринкових відносин в економіці України супроводжується кризовими явищами. В застосовуваних економічних методах управління різко зростає вплив обліку на ефективність управління виробництвом, що в свою чергу зумовлює підвищення ролі облікової інформації в системі оподаткування. Окрім зазначеного, ускладнення господарських зв'язків між суб'єктами господарювання, загострення продовольчої кризи в світі, розширення рамок міжнародного співробітництва і підприємницької діяльності призвели до виникнення перед бухгалтерським обліком нових завдань, суть яких полягає в зростанні корисності облікової інформації, прагненні підвищити аналітичність облікових даних з огляду на потреби поліпшувати управління і систему оподаткування. Актуальність порушеного питання зумовлена також необхідністю досягнення гармонізації бухгалтерського обліку при відображенні всіх його об'єктів, включаючи податкові відносини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання співвідношення бухгалтерського обліку виробничої та комерційної діяльності та обліку відносин розподілу у формі податків останнім часом стають предметом наукових дискусій для багатьох вчених. Порушені проблемні питання висвітлені у працях професора Кірейцева Г.Г., в яких фундаментально досліджується стан та розвиток бухгалтерського обліку в сільському господарстві [9], Дем'яненко М.Я., який комплексно аналізує наслідки запровадження так званого податкового обліку та пропонує шляхи часткової уніфікації бухгалтерського та податкового обліку [3]. Такі вчені як Пономаренко О.Г., Гура Н.О. розглядають нормативну сторону обліку податків та податкових різниць [7, 2]. Висвітлюють теоретичні та методичні аспекти застосування обліку податків, необхідність гармонізації облікових систем Малишкін О.І., Гейер Е.С., [4, 1], Бутинець Ф.Ф., Вишневський В.П., Голов С.Ф. Цю проблему розглядають і зарубіжні дослідники Нідлз Б., Андерсон Х., Колдуелл Д. [5]. Враховуючи глибину та масштабність порушеного питання, аналіз публікацій свідчить про значні результати їх вирішення, але поряд з цим окремі проблемні питання залишаються невирішеними.

Виклад основного матеріалу. Зміни в системі оподаткування, які відбулись з прийняттям ПКУ у 2010 році сприяли постановці перед науковою спільнотою гостріше питання про співвідношення систем бухгалтерського обліку і оподаткування. З цього приводу в попередній науковій праці нами було розглянуто дві традиційні моделі їх співіснування (континентальна та англосаксонська (англо-американська)), з'ясовано, що вітчизняна система бухгалтерського обліку та обліку для цілей оподаткування являє собою своєрідний симбіоз

традиційних моделей і розвивається з урахуванням особливостей економіки України, з невеликим тяжінням до континентальної моделі [10, с. 80-81].

Постійний розвиток та вдосконалення є невід'ємним атрибутом бухгалтерського обліку. З цього приводу влучно висловився професор Кірейцев Г.Г., стверджуючи, що «...бухгалтерський учет следует рассматривать как постоянно развивающуюся разомкнутую систему наблюдения и измерения...» [9, с. 27]. Тому зміни та перетворення в науці є природними, саме вони мають відбуватись під пильним наглядом наукової спільноти.

Продовжуючи дослідження з даного питання варто зазначити, що тривалий час системи бухгалтерського обліку і оподаткування в Україні розглядалися і розвивалися відособлено одна від одної. Бухгалтерський облік відображав інформацію, яка характеризувала відносини розподілу з меншою наявністю протиріч. Державу не було вилучено з економіки. Вона мала державні прибуткові підприємства, і бюджет формувався як податками, так і прибутками державних підприємств. Наразі в Україні функціонує система бухгалтерського обліку, що регламентується П(С)БО та система обліку для цілей оподаткування яка діє згідно правил, передбачених ПКУ. Даним системам звичайно притаманні певні відмінності, але вони не на стільки суттєві, щоб надавати обліку податків статус самостійності. В даний час облік податків існує не ізольовано, а в сполученні з бухгалтерським, особливо з його складовою частиною – первинним обліком, що дає більше можливостей для використання інформації бухгалтерського обліку для цілей оподаткування. Зазначене дає підстави стверджувати, що без бухгалтерського обліку відособлений облік для цілей оподаткування існувати просто не може в практичному розумінні.

Науковій спільноті слід усвідомити, що ведення податкового обліку, який є відокремленим від бухгалтерського, призводить до значного ускладнення системи обліку на підприємствах, втрати раціональності бухгалтерських процедур і зменшення прозорості інформації. Варто наголосити також, що обраний шлях розвитку бухгалтерського обліку та обліку для цілей оподаткування у вигляді їх уніфікації є доречним і необхідним (у ПКУ вже зроблено перші кроки), однак повна їх уніфікація неможлива, про що також зазначає професор М.Я. Дем'яненко, вказуючи на те, що завжди будуть наявні певні елементи податкового обліку, які матимуть самостійне, особливе значення [3]. З викладеного випливає висновок, що бажання деяких вчених щодо повної трансформації податкового обліку в бухгалтерський є нежиттєздатним. Насамперед тому, що бухгалтерський і податковий облік ма-

ють різні цілі. Тому певні розбіжності між показниками бухгалтерського і податкового прибутку (а відтак бухгалтерського обліку і обліку для цілей оподаткування) об'єктивні, вони існують в облікових системах всіх країн [1, с. 83]. На нашу думку, саме таких позицій необхідно дотримуватись при розробці методики гармонізації бухгалтерського і обліку податків, щоб максимально узгодити та зблизити їх позиції.

Які ж кроки до гармонізації бухгалтерського та обліку податків робляться на законодавчому рівні? Так, до прийняття ПКУ методика розрахунку оподаткованого прибутку передбачала коригування суми валового доходу на валові витрати і амортизацію основних фондів та нематеріальних активів. З 01.04.2011 р. такі терміни як «валовий дохід» та «валові витрати» більше не застосовуються, натомість використовуються поняття «дохід» та «витрати», як це передбачено в бухгалтерському обліку. Проте як і раніше витрати, що визначають об'єкт оподаткування, включають суворо визначений на законодавчому рівні перелік складових. Новим є порядок визнання доходів та витрат. Раніше доходи в податковому обліку визнавалися за «правилом першої події», тобто фактичним отриманням грошових коштів або відвантаженням готової продукції (товарів). З прийняттям ПКУ (ст. 137) дохід від реалізації товарів визнається за датою переходу покупцеві права власності на такий товар, а дохід від надання послуг та виконання робіт визнається за датою складання акта або іншого документа, оформленого відповідно до вимог чинного законодавства, який підтверджує факт надання послуг або виконання робіт [6]. Також згадана стаття Кодексу передбачає, що датою отримання доходів, які враховуються для визначення об'єкта оподаткування, є звітний період, у якому такі доходи визнаються, незалежно від фактичного надходження коштів. Тобто доходи визнаються згідно методу нарахування, що відповідає П(С)БО, при цьому витрати відповідно до ПКУ визнаються за датою нарахування доходів.

У зв'язку із зазначеними новаціями в періодичних виданнях можна зустріти думки, що з впровадженням таких змін «методика розрахунків сум податку на прибуток та документальне оформлення податкових відносин у цілому майже повністю базується на основах класичного бухгалтерського обліку» [7, с.349]. В той же час, окремі науковці почали стверджувати, що єдиною інформаційною базою об'єктів оподаткування встановлено бухгалтерський облік [2]. На наш погляд, такі твердження є передчасним.

Дійсно, на міркування зазначених авторів наштовхує норма п. 44.1 ст. 44 ПКУ, яка передбачає, що для цілей оподаткування платники податків зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних із визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових

зобов'язань, на основі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків та зборів, ведення яких передбачено законодавством [6]. Зазначена норма ПКУ посилюється вимогою абзацу 2 зазначеного пункту: платникам податків забороняється формування показників податкової звітності, митних декларацій на основі даних, не підтверджених документами, що визначені абзацом 1 п. 44.1 ст. 44 ПКУ [6].

У п. 44.2 ПКУ міститься окрема вимога до формування бази податку на прибуток: для обчислення об'єкта оподаткування платник податку на прибуток використовує дані бухгалтерського обліку щодо доходів та витрат з урахуванням положень ПКУ.

Таким чином, Податковим кодексом започатковується положення щодо нової системи податкової інформації, яка має ґрунтуватися виключно на даних бухгалтерського обліку платника податку, підготовлених з дотриманням правил, передбачених в П(С)БО. Такий підхід є нововведенням ПКУ і значно відрізняється від норм попереднього законодавства, зокрема Закону про оподаткування прибутку підприємств, у якому була прописана вимога до платника податку щодо ведення податкового обліку з податку на прибуток (ст. 11).

У зв'язку з таким нововведенням, як зазначає Малишкін О.І., спеціалісти підприємств і організації, що перебудовують на загальній системі оподаткування і зайняті підготовкою податкових декларацій, почали приділяти все більше уваги саме інформації бухгалтерського обліку. Зміни в законодавчому полі окремі фахівці підприємств сприйняли як сигнал до започаткування в інформаційних системах платника податків нової моделі обліку, яка ґрунтується виключно на інформації бухгалтерських документів, бухгалтерських реєстрів, фінансової звітності. Умовно таку модель інформаційного забезпечення оподаткування Малишкін О.І. називає бухгалтерською моделлю складання декларацій [4].

В цілому такі новації є позитивними, однак говорити про впровадження «бухгалтерської моделі складання декларацій» на практиці і тим більше про її визнання на законодавчому рівні буде поспішним, адже сам факт існування та регламентування різними нормативними документами податкових розрахунків та бухгалтерського обліку – беззаперечне тому підтвердження. До того ж спричинені таким розподілом обліку податкові різниці наводять на думку про необхідність внесення змін в податкове законодавство для досягнення гармонізації обліку.

Крім того, докладне ознайомлення із нормами ПКУ засвідчує, що багато його норм суперечать задекларованій у ст. 44 ПКУ організації системи оподаткування на основі даних бухгал-

терського обліку. Так, у низці статей та пунктів Кодексу передбачається застосування особливих правил та норм, які пов'язані з необхідністю ведення на підприємствах так званого податкового обліку. Причому це стосується не тільки податку на прибуток, а й інших податків – ПДВ, плати за користування надрами, податків в умовах дії уго-

ди про розподіл продукції. Крім того, окремий облік вимагається для груп операцій – операцій особливого виду (ст. 153 ПКУ), безнадійної та сумнівної заборгованості (ст. 159 ПКУ), космічної діяльності (перехідні положення ПКУ) [6]. Систематизуємо нормативне регламентування податкового обліку згідно ПКУ у табл. 1.

Таблиця 1.

Податковий облік за ПКУ

Стаття ПКУ	Пункт/підпункт ПКУ, зміст його норми
Розділ I. Загальні положення	
Ст. 14	14.1.139. Облік результатів спільної діяльності ведеться платником податку, уповноваженим на це іншими сторонами згідно з умовами договору, окремо від обліку господарських результатів такого платника податку; Порядок податкового обліку та звітності про результати спільної діяльності встановлюються центральними органами виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики. 14.1.266. Касовий метод для цілей оподаткування згідно з розділом V Кодексу – метод податкового обліку, за яким дата виникнення податкових зобов'язань визначається як дата зарахування (отримання) коштів на банківський рахунок (у касу) платника податку або дата отримання інших видів компенсацій вартості поставлених (або тих, що підлягають поставці) ним товарів (послуг), а дата виникнення права на податковий кредит визначається як дата списання коштів з банківського рахунку (видачі з каси) платника податку або дата надання інших видів компенсацій вартості поставлених (або тих, що підлягають поставці) йому товарів (послуг).
Ст. 20	20.1.8. Під час проведення перевірок вивчати та перевіряти первинні документи, які використовуються в бухгалтерському та податковому обліку, інші реєстри, фінансову, статистичну звітність, пов'язані з обчисленням і сплатою податків та зборів, виконанням вимог іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на органи державної податкової служби.
Ст. 39	39.15. У разі відхилення договірних цін у податковому обліку платника податків у бік збільшення або зменшення від звичайних цін менше ніж на 20 відсотків, таке відхилення не може бути підставою для визначення (нарахування) податкового зобов'язання, коригування від'ємного значення об'єкта оподаткування або інших показників податкової звітності.
Розділ III. Податок на прибуток	
Ст. 152	152.2. Платник податку, який проводить діяльність, що підлягає патентуванню відповідно до розділу XII Кодексу, зобов'язаний окремо визначати податок від кожного виду такої діяльності та окремо визначати податок від іншої діяльності. З цією метою ведеться окремий облік доходів, отриманих від діяльності, що підлягає патентуванню, та витрат, пов'язаних з веденням діяльності з урахуванням від'ємного значення як результату розрахунку об'єкта оподаткування. 152.11. Платники податку, дохід (прибуток) яких повністю та/або частково звільнено від оподаткування цим податком, а також ті, що проводять діяльність, яка підлягає патентуванню, ведуть окремий облік доходу (прибутку), який звільняється від оподаткування згідно з нормами цього Кодексу, або доходу, отриманого від діяльності, що підлягає патентуванню.
Ст. 158	158.2. При впровадженні платником податку енергоефективних заходів та енергоефективних проєктів такий платник повинен забезпечити окремий облік прибутку/збитку, отриманого від здійснення зазначених заходів та реалізації проєктів, у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України.
Розділ V. Податок на додану вартість	
Ст. 201	201.14. Платники податку зобов'язані вести окремий облік операцій з постачання та придбання товарів/послуг, які підлягають оподаткуванню, а також які не є об'єктами оподаткування та звільнені від оподаткування згідно з цим розділом.
Ст. 263	263.1.3. Для цілей оподаткування платники плати за користування надрами для видобування корисних копалин здійснюють окремий (від інших видів операційної діяльності) бухгалтерський та податковий облік витрат та доходів за кожним видом мінеральної сировини за кожним об'єктом надр, на який надано спеціальний дозвіл.
Ст. 335	335.4. Податковий облік, пов'язаний з виконанням передбачених угодою про розподіл продукції робіт (наданням послуг), ведеться відповідно до Кодексу та угоди та окремо від обліку інших видів діяльності; Якщо окремий облік не ведеться, застосовується порядок оподаткування без урахування особливостей, передбачених цим розділом.
Розділ XX. Перехідні положення	
П. 6. Підрозділу 4	Абзац 5. Якщо загальна вартість усіх груп основних засобів за даними бухгалтерського обліку менша, ніж загальна вартість усіх груп основних фондів за даними податкового обліку на дату набрання чинності розділом III Кодексу, то тимчасова податкова різниця, яка виникає в результаті такого порівняння, амортизується як окремий об'єкт із застосуванням прямолінійного методу протягом трьох років.
П. 20. Підрозділу 4	Абзац 3. Платники податку, які підпадають під дію цього пункту і при цьому здійснюють види діяльності інші, ніж космічна, ведуть окремий податковий облік за такими та іншими видами діяльності за загальними правилами та у порядку, визначеному пунктом 152.11 статті 152 ПКУ.

Крім ПКУ ведення податкового обліку суб'єктами господарювання, в тому числі сільськогосподарськими товаровиробниками, передбачено Наказом ДПАУ «Порядок оформлення результатів документальних перевірок з питань дотримання податкового, валютного та іншого законодавства» від 22.12.2010 р. № 984 [8]. Так, п. 5.2 цього наказу встановлено, що в разі виявлення перевіркою порушень податкового законодавства за кожним відображеним в акті фактом порушення необхідно зазначити первинні документи, на підставі яких вчинено записи у податковому та бухгалтерському обліку, навести реєстри бухгалтерського обліку, кореспонденцію рахунків операцій та інші документи, пов'язані з обчисленням і сплатою податків і зборів, а також докази, що підтверджують наявність факту порушення. В п. 5.4. Наказу прямо зазначено, що у випадку відсутності податкового та/або бухгалтерського обліку цей факт фіксується в описовій частині акта.

Таким чином, переконання деяких науковців щодо ліквідації податкового обліку поки що не знаходить свого підтвердження ні в ПКУ, ні в нормативних документах ДПА України.

Ситуація, що склалась в Україні в сфері обліку та оподаткування, свідчить не тільки про суперечність думок фахівців, науковців та законодавчих органів, а також про відсутність єдиного підходу до механізмів обліку та оподаткування. Зазначене в свою чергу наштовхує на думку, що в даний час бухгалтерський облік в його класичному вигляді не в змозі задовольнити фіскальні потреби держави, а також забезпечити обробку значних за обсягом, змістом і специфікою операцій з нарахування і сплати податків та зборів. Спираючись на проведені дослідження, ми вважаємо, що облік податків має бути визнаний в законодавчому полі як особлива сфера відносин розподілу, повинен мати своє тлумачення, оскільки фактично існує на практиці та закріплений в нормативних документах. Однак облік податків має бути складовою частиною бухгалтерського обліку, тобто його логічним продовженням.

Ми вважаємо слушною позицію членів комітету РНБА (Рада незалежних бухгалтерів та аудиторів) висвітлену в листі до Міністерства фінансів України та Державної податкової служби України «Пропозиції щодо впорядкування термінології Податкового кодексу України» від 30.10.2011 р., в якому було запропоновано внести зміни до ПКУ в частині визначення поняття «податковий облік» [4]. Однак в зазначених пропозиціях надається значна самостійність (автономність) податковому обліку, що, на нашу думку, є недоцільним.

Ми вважаємо, що в ПКУ необхідно навести таке визначення податкового обліку: «Податковий облік – це складова єдиної системи бухгал-

терського обліку, що забезпечує відображення відносин розподілу у сфері податків, підготовку, групування, узагальнення та накопичення інформації платника податків, необхідної для розрахунку і своєчасної сплати до бюджету податків, зборів та інших платежів, справляння яких передбачено ПКУ, та з метою складання і подання податкової звітності».

В зв'язку з цим та з метою закріплення на нормативному рівні гармонізації податкового та бухгалтерського обліку є слушною пропозиція членів комітету РНБА в частині доповнення п. 44.1 ст. 44 ПКУ словом «податковий» після слів «для цілей оподаткування платника податків зобов'язані вести» і далі за текстом. Таким чином абзац 1 п. 44.1 ст. 44 матиме такий зміст: «Для цілей оподаткування платника податків зобов'язані вести податковий облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних із визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань, на основі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством» [4].

Виходячи з того, що бухгалтерський облік характеризується як «система, яка здійснює вимір, обробку і передачу фінансової інформації про господарюючий суб'єкт» [5, с.12], базуючись на первинних документах, реальному механізмі обліку та обробки даних, він є єдиною інформаційною базою для будь-якого виду обліку, у якому виникає потреба [11, с.24]. Тому, проводячи реформування бухгалтерського обліку, не слід протиставляти йому облік для цілей оподаткування. Ми вважаємо, що облік податків в системі бухгалтерського обліку має право на існування, однак необхідно розробити таку його систему, яка б передбачала можливість (за встановленими правилами) трансформації даних бухгалтерського обліку у дані, придатні для податкових цілей.

Тобто, обраний державою шлях гармонізації бухгалтерського та податкового обліку необхідно скоригувати таким чином, щоб об'єкт оподаткування визначався наступним чином – спочатку обчислюватиметься фінансовий результат суб'єктів оподаткування за методологією бухгалтерського обліку, потім цей результат корегуватиметься з таким розрахунком, щоб одержаний результат становив об'єкт оподаткування. При такій моделі суть обліку податків зводиться до коригування за встановленими правилами фінансового результату, одержаного у бухгалтерському обліку. Таким чином бухгалтерський облік нестиме здебільше облікове навантаження, оскільки саме в ньому, у переважній більшості, формується об'єкт оподаткування та зосереджена основна частина податкової інформації. На податковий облік залишаться лише заключні, в

основному, розрахункові операції по визначенню, шляхом коригування фінансового результату, об'єкта оподаткування і податкового зобов'язання. Слушно зазначає з цього приводу Дем'яненко М.Я., стверджуючи, що в такому разі поділ обліку на податковий і бухгалтерський чіткіше проявляється в часі (закінчується бухгалтерський, розпочинається податковий), ніж технічно. Завдяки цьому податковий облік самостійного значення практично не має, він може виконувати свої функції тільки у сполученні з бухгалтерським обліком [3].

Висновки та перспективи подальших розвідок. Проаналізувавши норми ПКУ та деяких інших нормативних документів, ми бачимо, що термін «податковий облік» продовжує застосовуватись. Таким чином, суб'єкти господарювання, в тому числі і сільськогосподарські товаровиробники, які знаходяться на загальній системі оподаткування – платники податків, згідно норм ПКУ, на основі інформаційних даних бухгалтерського обліку зобов'язані вести і податковий облік з метою розрахунку податків і зборів та з метою складання податкової звітності. В той же час, дане дослідження дало змогу встановити, що відокремлення податкового обліку є недоцільним і призведе до втрати системою бухгалтерського обліку своєї теоретичної, методологічної, наукової самостійності, до втрати його значущості, а також до зниження якості облікової інформації. Тобто, постала необхідність у створенні такої системи бухгалтерського обліку, яка б відповідала ринковій економіці та підготовці звітності, яка в свою чергу змогла б задовольнити інтереси широкого кола користувачів. Для цього держава має виходити з пріоритету бухгалтерських правил, поступившись у розумних межах

інтересами оподаткування.

На нашу думку, оптимальною системою взаємодії бухгалтерського та податкового обліку має стати система коригування даних бухгалтерського обліку з тією метою, щоб одержаний результат становив об'єкт оподаткування, при цьому використання такої системи потребуватиме внесення відповідних змін у податкове законодавство. Зокрема, запропоноване нами визначення поняття «податковий облік» та внесення його як окремої норми до ПКУ дозволять усунути протиріччя між бухгалтерським та податковим обліком, що збереже цілісність бухгалтерського обліку і надасть можливість задовольнити інтереси всіх груп користувачів, що отримують інформацію про діяльність підприємства.

В зв'язку з обґрунтуванням необхідності визнання на законодавчому рівні податкового обліку як складової системи бухгалтерського обліку, спираючись на позицію членів комітету РНБА, в статті наведені пропозиції щодо внесення відповідних змін до п. 44.1 ст. 44 ПКУ положень Кодексу. Що дозволить закріпити в ПКУ позицію бухгалтерського обліку як єдиної інформаційної бази, що в свою чергу надає можливість формувати на цій базі будь-яку інформацію, в тому числі і для цілей оподаткування.

Наша позиція щодо гармонізації двох систем дозволить зробити систему обліку цілісною, зрозумілою, логічною та послідовною, а підготовку інформації для цілей оподаткування та складання податкової звітності – простою, з мінімальними затратами часу працівників облікового апарату підприємства, що в свою чергу зменшить фінансові витрати підприємства на ведення обліку.

Список використаної літератури:

1. Гейер Е.С. Удосконалення механізму взаємодії системи бухгалтерського обліку та оподаткування / Е. Гейер // Економічний аналіз: зб. наук. праць / за ред. С.І. Шкарабана; ТНЕУ. – Т. : , 2011. – Вип. 9. Ч. 1. – С. 82-85.
2. Гура Н. Визначення об'єкта оподаткування податком на прибуток за Податковим кодексом України / Н.Гура // Бухгалтерський облік та аудит. – 2011. – № 5. – С. 22
3. Дем'яненко М.Я. Про співвідношення бухгалтерського та податкового обліку / М.Я. Дем'яненко // Облік і фінанси АПК. 2004. – №1. – С.10-17.
4. Малишкін О.І. Податковий облік чи податкові розрахунки? / О. Малишкін // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. – №1. – С. 22-28.
5. Нидлз Б. Принципы бухгалтерского учета / Б. Нидлз, Х. Андерсон, Д. Калдуэлл. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 496 с.
6. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010р., № 2755-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua
7. Пономаренко О.Г. Облік податкових різниць: нормативні передумови та перспективи розвитку / О.Г. Пономаренко // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Випуск 2, том 2. Економічні науки. – 2011. – С. 348-352.
8. Порядок оформлення результатів документальних перевірок з питань дотримання податкового, валютного та іншого законодавства, затв. наказом ДПАУ від 22.12.2010 р. № 984 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0034-11>
9. Кирейцев Г.Г. Функции учета в механизме управления сельскохозяйственным производством. – Киев: Изд-во УСХА, 1992. – 240 с.

10. Кушніренко О.А. Податковий облік в Україні: причини виникнення та наслідки запровадження / О.А. Кушніренко // Економіка. Фінанси. Право. – 2013. – № 3/1. – С. 78-81.

11. Соколов Я.В. Бухгалтерський учет в зарубіжних країнах: учебник / Я.В. Соколов, Ф.Ф. Бутынец, Л.Л. Горещкая, Д.А. Панков. – М.: Проспект, 2007. – 672 с.

В статті приведено аналіз норм Податкового кодексу України, на основі якого встановлено стан і місце податкового обліку в системі оподаткування України. Обґрунтовано пріоритет бухгалтерського обліку в системі побудови його взаємодії з обліком для цілей оподаткування. Доведено необхідність і наведені шляхи гармонізації бухгалтерського обліку та обліку відносин розподілу в формі податків. Проаналізовано поняття податкового обліку і запропоновано визначити його як окрему норму законодавства, в зв'язі з чим наведено пропозиції по внесенню відповідних змін до положень НКУ.

Ключевые слова: Податковий кодекс України, бухгалтерський облік, податки

The article presents the analysis of Tax Code of Ukraine, on the basis of which the state and place of tax accounting and taxation of Ukraine are established. The problem of the relationship of accounting and accounting for tax purposes is examined, the necessity of harmonization is proved. The concept of «tax gross-up» is analyzed and the suggestion of identifying it as a separate norm of the law is introduced, and therefore the proposals for appropriate amendments to the regulations of Tax Code of Ukraine are given.

Key words: Tax Code of Ukraine, accounting, taxes

Дата надходження до редакції: 1.05.2013
Рецензент: д.е.н., професор Мішенін Є.В.

УДК: 336.713 (477.64)

УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ І ПАСИВАМИ БАНКУ В ПОСТКРИЗОВИЙ ПЕРІОД

К. С. Жовтяк

В. В. Фатюха, к.е.н., доцент

Запорізька державна інженерна академія

Стаття розглядає проблеми управління активами і пасивами таких як, досягнення певного рівня прибутку, мінімізація або обмеження ризиків, ресурсне планування або формування певної структури балансу банків. Застосування найбільш відповідних конкретних умов методів та інструментів управління активами і пасивами, що дозволить комерційним банкам своєчасно і ефективно вирішувати різні завдання стратегічного характеру. Визначили концепції управління активами і пасивами комерційних банків у посткризовий період, відзначили основні особливості управління активами і пасивами комерційних банків в Україні, оцінили застосовність концепції управління активами і пасивами комерційних банків у посткризовий період в Україні.

Було встановлено, що для того щоб банки могли виконувати свої функції в економіці, недостатньо зміни регулювання шляхом створення наднаціонального регулятора, уніфікувати вимоги до оцінки та управління ключовими ризиками.

Розглянули як періодично змінювалися концепції управління активами і пасивами українських банків. Також розглянули рейтинги 1 та 2 групи українських банків за обсягом активів.

Ключові слова: управління активами і пасивами банку, структура балансу банку, посткризовий період, мінімізація ризиків.

Вступ. Управління активами та пасивами комерційних банків є невід'ємною частиною банківської діяльності вже протягом декількох десятиріч років. До проблем управління активами і пасивами відносяться, наприклад, досягнення певного рівня прибутку, мінімізація або обмеження ризиків (головним чином, відсоткового та ліквідності), ресурсне планування або формування певної структури балансу банків. Застосування найбільш відповідних конкретних умов методів та інструментів управління активами і пасивами дозволяє комерційним банкам своєчасно і ефективно вирішувати різні завдання стратегічного характеру.

Фінансова криза, з яким світова фінансова система зіткнулася в 2008 році, показала ряд

принципових недосконалостей, властивих фінансовим інструментам і методам, які застосовувалися для управління активами і пасивами, наприклад, сек'юритизації та хеджування деривативами. Дана криза змінила завдання управління активами і пасивами комерційних банків, а також необхідність модифікації методів та інструментів для здійснення регулювання структури їх балансу. На відміну від усіх криз, з якими банківські системи стикалися раніше і для подолання яких банки робили різні заходи (мінjali співвідношення застосовуваних в управлінні активами і пасивами методів і інструментів), в даній кризі необхідні були фундаментальні зміни концепції управління активами і пасивами для досягнення комерційними банками своїх цілей.